

Yrittäjän ammattitutkinto

Yrittäjän ammattitutkinto

Tutkinnon suorittanut osaa

- arvioida omia edellytyksiään toimia yrittäjänä
- laatia ja päivittää yrityksen liiketoimintasuunnitelman
- suunnitella tai hyödyntää yrityksen kannalta tärkeät verkostot
- käynnistää liiketoiminnan
- kehittää omia yrittäjävalmiuksiaan

Tuotteistaminen-tutkinnon osan suorittanut suunnittelee tuotteen tai tuotteistaa palvelun ja kehittää sitä tarvittaessa. Taloushallinto-tutkinnon osan suorittanut suunnittelee, toteuttaa ja arvioi yrityksensä taloushallintoa. Myynti ja markkinointi -tutkinnon osan suorittanut suunnittelee, toteuttaa ja arvioi sekä kehittää myyntiä ja markkinointia. Henkilöstöhallinto -tutkinnon osan suorittanut suunnittelee, toteuttaa ja arvioi sekä kehittää henkilöstöhallintoa. Sähköinen liiketoiminta -tutkinnon osan suorittanut suunnittelee, toteuttaa ja arvioi sekä kehittää sähköistä liiketoimintaa. Ulkomaankauppa -tutkinnon osan suorittanut suunnittelee, toteuttaa ja arvioida sekä kehittää ulkomaankauppaa. Tuotannon hallinta -tutkinnon osan suorittanut suunnittelee, toteuttaa ja arvioi sekä kehittää yrityksensä tuotantoa ja palvelua. Franchisingyrittäminen -tutkinnon osan suorittanut arvioi franchisingyrittämisen edellytyksiä. Hän osaa käynnistää yrityksen ja arvioida toimintaansa yrittäjänä

Tutkinnon suorittaneet voivat työskennellä itsenäisenä yrittäjänä tai yrittäjämäisessä toiminnassa.

Perusteen nimi	Yrittäjän ammattitutkinto
Määräyksen diaarinumero	53/011/2012
Koulutuskoodit	Yrittäjän ammattitutkinto (334112)
Osaamisalat	Yritystoiminnan kehittämisen osaamisala (2186) Yritystoiminnan suunnittelun ja käynnistämisen osaamisala (2185)
Voimaantulo	01.03.2013

SISÄLTÖ

1. Tutkinnon muodostuminen.	1
2. Tutkinnon osat.	4
2.1. Yritystoiminnan suunnittelu (103423).	4
2.2. Yritystoiminnan käynnistäminen (103424).	5
2.3. Yritystoiminnan analysointi ja kehittäminen (103425).	7
2.4. Tuotteistaminen (103426).	8
2.5. Taloushallinto (103427).	10
2.6. Myynti ja markkinointi (103428).	11
2.7. Henkilöstöhallinto (103429).	12
2.8. Sähköinen liiketoiminta (103430).	14
2.9. Ulkomaankauppa (103431).	15
2.10. Tuotannon hallinta (103432).	16
2.11. Franchisingyrittäminen (103433).	18
3. Näyttötutkinnot.	21
3.1. Näyttötutkintojen järjestäminen.	21
3.2. Näyttötutkinnon suorittaminen.	21
3.3. Näyttötutkinnon perusteet.	21
3.4. Henkilökohtaistaminen näyttötutkinnossa.	22
3.5. Ammattitaidon arviointi näyttötutkinnossa.	22
3.6. Todistukset.	22
3.7. Näyttötutkintoon valmistava koulutus.	23
4. Yrittäjän ammattitutkinnon muodostuminen.	24
4.1. Yrittäjän ammattitutkinnossa osoitettava osaaminen.	24
5. Liite: Tutkinnon kuvaus.	25

1. Tutkinnon muodostuminen

Yrittäjän ammattitutkinto muodostuu kolmesta tutkinnon osasta, jotka suoritetaan joko *yrittäjätoiminnan suunnittelun ja käynnistämisen* tai *yrittäjätoiminnan kehittämisen* osaamisosalta. Yrittäjätoiminnan suunnittelun ja käynnistämisen osaamisala on tarkoitettu yrittäjätoimintaa harkitseville ja tutkinnon suorittaminen edellyttää kahden pakollisen ja yhden valinnaisen tutkinnon osan hyväksyttävää suorittamista. Yrittäjätoiminnan kehittämisen osaamisala on tarkoitettu yrittäjänä jo toimivalle ja tutkinnon suorittaminen edellyttää yhden pakollisen ja kahden valinnaisen tutkinnon osan hyväksyttävää suorittamista.

**YRITYSTOIMINNAN SUUNNITTELUN JA
KÄYNNISTÄMISEN OSAAMISALAN PAKOLLISET OSAT**

Pakolliset tutkinnon osat | 2 kpl

Osaamisalan pakolliset tutkinnon osat ovat Yritystoiminnan suunnittelu ja Yritystoiminnan käynnistäminen tai Franchisingyrittäminen.

Yritystoiminnan suunnittelu, **P**

Yritystoiminnan käynnistäminen

Franchisingyrittäminen

Valinnaiset tutkinnon osat | 1 kpl

Yritystoiminnan suunnittelun ja käynnistämisen osaamisalalla valitaan yksi valinnainen tutkinnon osa

Tuotteistaminen

Taloushallinto

Myynti ja markkinointi

Henkilöstöhallinto

Sähköinen liiketoiminta

Ulkomaankauppa

Tuotannon hallinta

Franchisingyrittäminen

Tutkinnon osa toisesta tutkinnosta

Tutkinnon suorittaja voi perustellen sisällyttää yrittäjän ammattitutkinnon valinnaiseksi osaksi omaan ammattialaansa liittyvästä perus-, ammatti- tai erikoisammattitutkinnosta yhden tutkinnon osan. Todistuksen tämän tutkinnon osan suorittamisesta antaa se tutkintotoimikunta, jonka toimialaan kyseinen tutkinto kuuluu. Yrittäjyyssalan tutkintotoimikunta tunnustaa tämän tutkinnon osan osaksi yrittäjän ammattitutkintoa tutkintotodistuksen perusteella. Tällä tutkinnon osalla voi muun muassa vahvistaa alakohtaista osaamista.

YRITYSTOIMINNAN KEHITTÄMISEN OSAAMISALA

Pakollinen tutkinnon osa | 1 kpl

Yritystoiminnan analysointi ja kehittäminen, **P**

Valinnaiset tutkinnon osat | 2 kpl

Yritystoiminnan kehittämisen osaamisalalla valitaan kaksi valinnaista tutkinnon osaa

Tuotteistaminen

Taloushallinto

Myynti ja markkinointi

Henkilöstöhallinto

Sähköinen liiketoiminta

Ulkomaankauppa

Tuotannon hallinta

Franchisingyrittäminen

Tutkinnon osa toisesta tutkinnosta

Tutkinnon suorittaja voi perustellen sisällyttää yrittäjän ammattitutkinnon valinnaiseksi osaksi omaan ammattialaansa liittyvästä perus-, ammatti- tai erikoisammattitutkinnosta yhden tutkinnon osan. Todistuksen tämän tutkinnon osan suorittamisesta antaa se tutkintotoimikunta, jonka toimialaan kyseinen tutkinto kuuluu. Yrittäjyyssalan tutkintotoimikunta tunnustaa tämän tutkinnon osan osaksi yrittäjän ammattitutkintoa tutkintotodistuksen perusteella. Tällä tutkinnon osalla voi muun muassa vahvistaa alakohtaista osaamista.

2. Tutkinnon osat

2.1. Yritystoiminnan suunnittelu (103423)

Ammattitaitovaatimukset

Tutkinnon suorittaja osaa

- arvioida omia edellytyksiään toimia yrittäjänä
- laatia liiketoimintasuunnitelman
- suunnitella ja hahmottaa yrityksensä kannalta tärkeät verkostot.

Arviointi

Tutkinnon suorittaja osaa arvioida omia edellytyksiään toimia yrittäjänä.

Yritystoiminnan edellyttämän osaamisen arvioiminen	
Tutkinnon suorittaja	
Hyväksytyt suorituksen kriteerit	<ul style="list-style-type: none"> • selvittää yritystoiminnan kannalta oleellisen ammatillisen osaamisensa • selvittää yritystoiminnan edellyttämät teknologia ja tietotekniikka taidot • laatii suunnitelman yritystoiminnan kannalta oleellisen puuttuvan osaamisen hankkimisesta.

Päätäminen yrittäjäksi ryhtymisestä	
Tutkinnon suorittaja	
Hyväksytyt suorituksen kriteerit	<ul style="list-style-type: none"> • tarkastelee realistisesti omat ominaisuutensa ja elämäntilanteensa yrittäjänä toimimisen kannalta • arvioi realistisesti yrittäjänä toimimiseen liittyvät henkilökohtaiset hyödyt ja riskit • perustelee päätöksensä yrittäjäksi ryhtymisestä.

Tutkinnon suorittaja osaa laatia liiketoimintasuunnitelman.

Liikeidean täsmentäminen	
Tutkinnon suorittaja	
Hyväksytyt suorituksen kriteerit	<ul style="list-style-type: none"> • esittää konkreettisen liikeidean • esittää liikeideansa mukaiset tuotteet ja palvelut • esittää liikeideansa mukaiset asiakasryhmät • päättää yritykselleen sopivan yritysmuodon

Toimintaympäristön arvioiminen	
Tutkinnon suorittaja	
Hyväksytyt suorituksen kriteerit	<ul style="list-style-type: none"> • esittää analyysin yrityksensä toimintaympäristöstä ottaen huomioon arkinoiden ja kilpailutilanteen kehitysnäkymät • arvioi alan mahdollisuudet ja riskit hyödyntäen asiantuntijoiden näkemyksiä

Toiminnan suunnitteleminen	
Hyväksytyt suorituksen kriteerit	<ul style="list-style-type: none"> • esittää realistisesti eri toimintojen organisoinnin, kuten tuotannon, ostot, myynnin ja hallinnon • tekee realistisen suunnitelman valittujen asiakasryhmien saavuttamiseksi

Resurssitarpeen kartoittaminen	
Hyväksytyt suorituksen kriteerit	<ul style="list-style-type: none"> • määrittelee liiketoiminnan edellyttämän henkilöstötarpeen • määrittelee liiketoiminnan tarvitsemat fyysiset resurssit • laatii yritykselleen realistisen budjetin • laatii yritykselleen realistisen rahoitussuunnitelman

Viestiminen kirjallisesti	
Hyväksytyt suorituksen kriteerit	<ul style="list-style-type: none"> • laatiessaan liiketoimintasuunnitelmaa ja yrityksen perustamisessa tarvittavia asiakirjoja ilmaisee itseään selkeästi ja ymmärrettävästi. • käyttää sujuvasti erilaisia kirjallisen viestinnän välineitä mukaan lukien sähköiset viestimet.

Tutkinnon suorittaja osaa suunnitella ja hahmottaa yrityksen kannalta tärkeät verkostot.

Verkostomahdollisuuksien selvittäminen	
Tutkinnon suorittaja	
Hyväksytyt suorituksen kriteerit	<ul style="list-style-type: none"> • selvittää yrityksen kannalta hyödylliset verkostot • kartoittaa, millaisia toimintaverkostoja yritys tarvitsee • selvittää verkostoihin kuulumiseen sisältyvät riskit • asettaa yritykselle tavoitteet verkostossa toimimiselle • laatii suunnitelman yrityksen verkostoista ja verkostojen hyödyntämisestä.

Ammattitaidon osoittamistavat

Yritystoiminnan suunnittelu -tutkinnon osan tutkintotilaisuudet kytkeytyvät yrityksen perustamista edeltäviin toimenpiteisiin ja suunnitelmiin.

Ammattitaidon osoittamisessa keskeisessä roolissa on kirjallinen liiketoimintasuunnitelma ja siihen liittyvät dokumentit, kuten verkostoitumismahdollisuuksia koskevat suunnitelmat. Tutkinnon suorittaja voi lisäksi osoittaa edellytyksensä oman liiketoiminnan suunnittelusta haluamallaan tavalla, suullisesti tai kirjallisesti.

2.2. Yritystoiminnan käynnistäminen (103424)

Ammattitaitovaatimukset

Tutkinnon suorittaja osaa

- käynnistää oman liiketoiminnan
- kehittää omia yrittäjävalmiuksiaan.

Arviointi

Tutkinnon suorittaja osaa käynnistää oman liiketoiminnan.

Yrityksen perustaminen	
Tutkinnon suorittaja	
Hyväksytyt suorituksen kriteerit	<ul style="list-style-type: none"> • hoitaa valitsemansa yritysmuodon edellyttämät perustamistoimenpiteet ja vastaa tarvittavien asiakirjojen lainmukaisuudesta • huolehtii yritystoiminnassa tarvittavat luvat • etenee loogisesti ja määräaikoja noudattaen yrityksen perustamisessa

Liiketoiminnan käynnistäminen	
Tutkinnon suorittaja	
Hyväksytyt suorituksen kriteerit	<ul style="list-style-type: none"> • tekee liiketoiminnan käynnistämiseen tarvittavat hankinnat suunnitelmallisesti • tekee liiketoiminnan käynnistämiseen liittyvät sopimukset asianmukaisesti • käynnistää tuote- ja palvelutuotannon liiketoimintasuunnitelman mukaisesti • organisoii yrityksen hallinnon liiketoimintasuunnitelman mukaisesti • hoitaa tarvittaessa henkilöstörekrytoinnit.

Markkinoinnin ja myynnin käynnistäminen	
Tutkinnon suorittaja	
Hyväksytyt suorituksen kriteerit	<ul style="list-style-type: none"> • määrittelee omat tuotteensa ja palvelunsa osoittaen niiden tärkeimmät kilpailutekijät • oteuttaa konkreettiset markkinointitoimenpiteet liiketoimintasuunnitelman mukaisesti • käynnistää myyntitoimenpiteet liiketoimintasuunnitelman mukaisesti

Taloushallinnon ja rahoituksen järjestäminen	
Tutkinnon suorittaja	
Hyväksytyt suorituksen kriteerit	<ul style="list-style-type: none"> • organisoii yrityksensä taloushallinnon taloudellisesti ja laadukkaasti • tekee perusteltuja rahoitusratkaisuja huomioiden riskit ja kustannukset • huolehtii yrityksensä maksuvalmiudesta.

Tutkinnon suorittaja osaa kehittää omia yrittäjävalmiuksiaan.

Omasta jaksamisesta huolehtiminen	
Tutkinnon suorittaja	
Hyväksytyt suorituksen kriteerit	<ul style="list-style-type: none"> • huolehtii kattavasti omasta sosiaaliturvastaan • priorisoi työtehtäviään siten, että selviytyy asettamistaan tavoitteista • seuraa omaa ajankäyttöään ja aikaansaannoksiaan ja tarvittaessa muuttaa toimintaansa

Viestiminen vuorovaikutustilanteissa	
Hyväksytyt suorituksen kriteerit	<ul style="list-style-type: none"> • viestii vuorovaikutteisesti ja selkeästi liiketoimintasuunnitelman ydin sisällöistä yrityksen käynnistämiseen liittyvissä neuvotteluissa • käyttää erilaisia kirjallisen ja suullisen viestinnän välineitä mukaan lukien tieto- ja viestintätekniikkaa.

Ammattitaidon osoittamistavat

Yritystoiminnan käynnistäminen -tutkinnon osan tutkintotilaisuuksissa ammattitaito osoitetaan oman liiketoiminnan käynnistämällä. Jos tutkinnon suorittajalla ei ole käynnistävää yritystä, hän osoittaa ammattitaitovaatimukset konkreettisina yrityksen käynnistämissuunnitelmina.

Osaaminen osoitetaan työtoimintana ja yrityksen perustamiseen liittyvillä dokumenteilla esim. perustamisasiakirjoilla ja luvilla sekä omaan jaksamiseen liittyvillä suunnitelmilla. Tutkinnon suorittaja voi täydentää tutkintosuorituksiaan prosessiin liittyvillä, sen aikana itse tuottamallaan perusteluilla muilla dokumenteilla, joiden arviointi liitetään arviointiaineistoon.

2.3. Yritystoiminnan analysointi ja kehittäminen (103425)

Ammattitaitovaatimukset

Tutkinnon suorittaja osaa

- kehittää omaa liiketoimintaansa päivittämällä liiketoimintasuunnitelman##
- hyödyntää verkostoja##
- kehittää omia yrittäjävalmiuksia.

Arviointi

Tutkinnon suorittaja osaa kehittää omaa liiketoimintaansa päivittämällä liiketoimintasuunnitelman.

Yritystoiminnan analysointi	
Tutkinnon suorittaja	
Hyväksytyt suorituksen kriteerit	<ul style="list-style-type: none"> • määrittelee omaan yritykseen liittyvät mahdollisuudet ja riskit analysoidessaan toimintaympäristön kehitysnäkymät monipuolisesti ja erilaisia tietolähteitä hyödyntäen • määrittelee omaan yritykseen liittyvät mahdollisuudet ja riskit analysoidessaan omien asiakkaidensa arvoja ja tarpeita monipuolisesti ja erilaisia tietolähteitä hyödyntäen • määrittelee omiin tuotteisiin tai palveluihin liittyvät mahdollisuudet ja riskit analysoidessaan niiden tärkeimmät kilpailutekijät • seuraa yrityksensä kannattavuuden, maksuvalmiuden ja vakavaraisuuden kehittymistä siten, että tunnuslukujen avulla arvioi yrityksen taloudellisen tilanteen ja riskit • määrittelee henkilöstötarpeen ja henkilöstöön liittyvät riskit päivitetyn liikeidean mukaisesti

Liiketoimintasuunnitelman päivittäminen	
Hyväksytyt suorituksen kriteerit	<ul style="list-style-type: none"> • laatii tehtyjen analyysien pohjalta päivitetyn liiketoimintasuunnitelman.

Tutkinnon suorittaja osaa hyödyntää verkostoja.

Verkostojen hyödyn arviointi	
Tutkinnon suorittaja	
Hyväksytyt suorituksen kriteerit	<ul style="list-style-type: none"> • arvioi monipuolisesti eri yhteistyöverkostoista omalle yritykselle saatavan hyödyn • seuraa yhteistyöverkostoissa toimimisen tehokkuutta ja kannattavuutta

Verkostotoiminnan kehittäminen	
Tutkinnon suorittaja	
Hyväksytyt suorituksen kriteerit	<ul style="list-style-type: none"> • hyödyntää yhteistyöverkostoja yrityksen edun mukaisesti • noudattaa verkostotoiminnassa säädöksiä, sopimuksia ja sitoumuksia • kehittää verkostokumppaneiden kanssa toimivat ja vuorovaikutteiset toimintatavat.

Tutkinnon suorittaja osaa kehittää omia yrittäjävalmiuksia.

Omasta jaksamisesta huolehtiminen	
Tutkinnon suorittaja	
Hyväksytyt suorituksen kriteerit	<ul style="list-style-type: none"> • tarkastelee oman sosiaaliturvansa kattavuutta • priorisoi ja delegoi työtehtäviään siten, että selviytyy asettamistaan tavoitteista • seuraa omaa ajankäyttöään ja aikaansaannoksiaan ja tarvittaessa muuttaa toimintaansa • toteuttaa yrityksessään työhyvinvointia edistävää toimintaa

Viestiminen vuorovaikutustilanteissa	
Tutkinnon suorittaja	
Hyväksytyt suorituksen kriteerit	<ul style="list-style-type: none"> • ilmaisee itseään selkeästi ja ymmärrettävästi liiketoimintasuunnitelman sisällöstä • verkostoissa toimiessaan viestii vuorovaikutteisesti ja erilaiset kumppanit huomioiden • käyttää erilaisia kirjallisen ja suullisen viestinnän välineitä mukaan lukien tieto- ja viestintätekniikkaa.

Ammattitaidon osoittamistavat

Yritystoiminnan analysointi ja kehittäminen -tutkinnon osan tutkintotilaisuudet kytkeytyvät yrityksen liiketoimintasuunnitelman kehittämiseen, yrityksen kannalta keskeisissä yhteistyöverkostoissa toimimiseen sekä oman työkyvyn vahvistamiseen.

Ammattitaidon osoittamisessa keskeisessä roolissa on kirjallinen liiketoimintasuunnitelma ja siihen liittyvät dokumentit, kuten suunnitelmat verkostoissa toimimisesta sekä jaksamisesta ja työhyvinvoinnista. Tutkinnon suorittaja voi lisäksi osoittaa edellytyksensä oman liiketoiminnan suunnittelusta haluamallaan tavalla, suullisesti tai kirjallisesti.

2.4. Tuotteistaminen (103426)

Ammattitaitovaatimukset

Tutkinnon suorittaja osaa

- suunnitella tuotteen tai palvelun tuotteistamisen##

- toteuttaa tuotteen tai palvelun tuotteistamisen##
- kehittää tuotteistettua tuotetta tai palvelua.

Arviointi

Tutkinnon suorittaja osaa suunnitella tuotteen tai palvelun tuotteistamisen.

Suunniteltavan tuotteen tai palvelun ympäristötekijöiden selvittäminen	
Tutkinnon suorittaja	
Hyväksytyt suorituksen kriteerit	<ul style="list-style-type: none"> • selvittää tuotantokustannukset ja kustannuksiin vaikuttavat tekijät • selvittää tuotteistettavan tuotteen tai palvelun markkinat • selvittää, mitä immateriaalioikeudet tarkoittavat ja arvioi onko uudelle tuotteelle haettava suojaa näiden oikeuksien kautta

Oman tuote- tai palveluidean testaaminen	
Tutkinnon suorittaja	
Hyväksytyt suorituksen kriteerit	<ul style="list-style-type: none"> • testaa palvelu- tai tuotetarjontansa soveltuvuuden ottaen huomioon asiakkaat ja toimintaympäristön • hyödyntää esiselvitystietoja idean käsittelyssä • suorittaa idean kriittisen arvioinnin.

Tutkinnon suorittaja osaa toteuttaa tuotteen tai palvelun tuotteistamisen.

Tuotteistamisen toteuttaminen	
Tutkinnon suorittaja	
Hyväksytyt suorituksen kriteerit	<ul style="list-style-type: none"> • hinnoittelee tuotteistamansa tuote- tai palvelukonseptin markkinatilanteen huomioiden • toteuttaa tuotteen tai palvelun tarvitseman oheisaineiston, kuten oppaat, esitteet ja lomakkeet • noudattaa tuotteistamiseen liittyvää lainsäädäntöä, sopimuksia ja sitoumuksia.

Tutkinnon suorittaja osaa kehittää tuotteistettua tuotetta tai palvelua.

Tuotteen tai palvelun kehittäminen	
Tutkinnon suorittaja	
Hyväksytyt suorituksen kriteerit	<ul style="list-style-type: none"> • kerää suunnitellusti asiakaspalautetta • tulkitsee kerättyä palautetta monipuolisesti • arvioi kaupallistamisen jälkeen tuotteen tai palvelun edelleen kehittämistä tai uusia tuotteita tai palveluja.

Ammattitaidon osoittamistavat

Tuotteistaminen -tutkinnon osassa tutkinnon suorittaja osoittaa ammattitaitonsa tuotteistamalla ja kaupallistamalla tuotteen tai palvelun.

Osaaminen osoitetaan toimintana tuotteistamisprosessissa sekä tuotteistamisprosessiin liittyvillä, sen aikana tutkinnon suorittajan itse tuottamilla dokumenteilla. Suunnitteluosaamista voidaan osoittaa myös eri tavoin esim. erilaisilla raporteilla tai suullisesti. Tutkinnon osoittamistapana voi olla tuotteistamiseen liittyvä kehittämisprojekti.

Tutkinnon suorittaja voi täydentää tutkintosuorituksiaan prosessiin liittyvillä, sen aikana itse tuottamillaan perustelluilla muilla dokumenteilla, joiden arviointi liitetään arviointiaineistoon.

2.5. Taloushallinto (103427)

Ammattitaitovaatimukset

Tutkinnon suorittaja osaa##

- suunnitella taloushallintoa##
- toteuttaa taloushallintoa##
- arvioida yrityksensä taloushallinnon toteuttamista.

Arviointi

Tutkinnon suorittaja osaa suunnitella taloushallintoa.

Taloushallinnossa tarvittavien palveluiden määrittäminen	
Tutkinnon suorittaja	
Hyväksytyt suorituksen kriteerit	<ul style="list-style-type: none"> • selvittää yrityksensä tarvitsemat taloushallinnon palvelut • päättää, mitkä taloushallinnon tehtävät hoidetaan omassa yrityksessä ja mitkä ostetaan ulkopuolelta

Kannattavuuden suunnitteleminen	
Hyväksytyt suorituksen kriteerit	<ul style="list-style-type: none"> • laatii yritykselle realistisen budjetin seuraavalle vuodelle huomioiden keskeiset tulovirrat ja yrityksen olennaiset menot • hinnoittelee tuotteensa ja palvelunsa katetavoitteet huomioiden • selvittää suunnitellun liiketoiminnan mukaiset yrityksen investointitarpeet • laatii investointisuunnitelman rahoituslaskelmineen seuraavalle kolmelle vuodelle. • osaa tarvittaessa hyödyntää asiantuntijapalveluita laskelmien laatimisessa.

Tutkinnon suorittaja osaa toteuttaa taloushallintoa.

Kirjanpidosta ja maksuvalmiudesta huolehtiminen	
Tutkinnon suorittaja	
Hyväksytyt suorituksen kriteerit	<ul style="list-style-type: none"> • tulkitsee kirjanpidon seurantaraportteja ja tunnuslukuja • huolehtii kirjanpidon hoitamisesta kuukausittain oikea-aikaisesti • huolehtii osto- ja myyntireskontran hoitamisesta yrityksen tarpeiden mukaisesti • noudattaa taloushallintoon liittyvää lainsäädäntöä, sopimuksia ja sitoumuksia.

Tutkinnon suorittaja osaa arvioida taloushallintoa.

Taloushallinnon kehittäminen	
Tutkinnon suorittaja	
Hyväksytyt suorituksen kriteerit	<ul style="list-style-type: none"> • seuraa yrityksensä kannattavuuden, maksuvalmiuden ja vakavaraisuuden kehittymistä oman yrityksensä raportointia hyödyntämällä • tekee kokonaisvaltaista vertailua budjetin ja toteuman välillä sekä tekee niistä tarvittavat johtopäätökset • arvioi yrityksen tilannetta tuloslaskelmasta ja taseesta johdettujen tunnuslukujen avulla ja tekee tarvittavat johtopäätökset.

Ammattitaidon osoittamistavat

Taloushallinto -tutkinnon osassa tutkinnon suorittaja osoittaa ammattitaitonsa toteuttamalla taloushallintoon liittyvää toimintaa.

Osaaminen osoitetaan taloushallintoon liittyvillä tehtävillä sekä niihin liittyvillä, tutkinnon suorittajan itse tuottamilla dokumenteilla. Suunnitteluosaamista voidaan osoittaa myös eri tavoin esim. erilaisilla raporteilla tai suullisesti. Tutkinnon osoittamistapana voi olla taloushallintoon liittyvä kehittämisprojekti.

Tutkinnon suorittaja voi täydentää tutkintosuorituksiaan prosessiin liittyvillä, sen aikana itse tuottamillaan perustelluilla muilla dokumenteilla, joiden arviointi liitetään arviointiaineistoon.

2.6. Myynti ja markkinointi (103428)

Ammattitaitovaatimukset

Tutkinnon suorittaja osaa

- suunnitella myyntiä ja markkinointia##
- toteuttaa myyntiä ja markkinointia##
- arvioida myyntiä ja markkinointia.

Arviointi

Tutkinnon suorittaja osaa suunnitella myyntiä ja markkinointia.

Myyntin ja markkinoinnin toimenpiteiden määrittäminen	
Tutkinnon suorittaja	
Hyväksytyt suorituksen kriteerit	<ul style="list-style-type: none"> • määrittelee liikeideansa mukaiset markkinoinnin ja myynnin kohderyhmät • määrittelee yrityksen toimintaan parhaiten soveltuvat markkinointimenetelmät ja -kanavat • määrittelee liiketoimintaansa soveltuvan markkinoinnin ja myynnin aikataulun • laatii realistiset markkinointi- ja myyntisuunnitelmat • laatii markkinointibudjetin markkinointisuunnitelman pohjalta • kartoittaa oman ja henkilöstönsä myynti- ja asiakaspalveluosaamisen.

Tutkinnon suorittaja osaa toteuttaa myyntiä ja markkinointia.

Suunnitelmallisen myynnin ja markkinoinnin toteuttaminen	
Tutkinnon suorittaja	
Hyväksytyt suorituksen kriteerit	<ul style="list-style-type: none"> • huolehtii markkinoinnin ja myynnin toteutumisesta budjetin mukaisesti • ottaa huomioon kuluttajansuojan määräykset markkinoinnissa ja myyntityössä yritystoimintansa edellyttämällä tavalla • ottaa huomioon tuoteturvallisuuden tuotteiden ja palvelujen myynnissä • huolehtii yrityksensä olemassa olevista asiakkuuksista • luo suunnitellusti uusia asiakkuuksia • ylläpitää asiakasrekisteriä henkilötietolainmukaisesti ja niin, että asiakastiedot ovat ajantasaisia • ottaa erilaisissa tilanteissa huomioon kansainvälisyyden ja erilaiset kulttuurit sekä kuluttajien tarpeet • ottaa yrityksensä toiminnassa huomioon ympäristövastuut • toimii oman alansa eettisten periaatteiden mukaisesti • edistää yrityksensä ympäristövastuun toteutumista • toteuttaa suunnitelman mukaiset markkinointitoimenpiteet soveltamalla nykyaikaisia markkinointimenetelmiä • noudattaa markkinointiin ja myyntiin liittyvää lainsäädäntöä, sopimuksia ja sitoumuksia.

Tutkinnon suorittaja osaa arvioida myyntiä ja markkinointia.

Myynnin ja markkinoinnin kehittäminen	
Tutkinnon suorittaja	
Hyväksytyt suorituksen kriteerit	<ul style="list-style-type: none"> • seuraa markkinoinnin ja myynnin toteutumista tavoitteisiin nähden • seuraa markkinoinnin ja myynnin tehokkuutta • tekee korjaavia toimenpiteitä tavoitteiden saavuttamiseksi.

Ammattitaidon osoittamistavat

Myynti ja markkinointi -tutkinnon osassa tutkinnon suorittaja osoittaa ammattitaitonsa toteuttamalla yrityksensä myynti- ja markkinointiprosessia.

Osaaminen osoitetaan toiminnalla yrityksen myynnissä ja markkinoinnissa sekä niihin liittyvillä, tutkinnon suorittajan itse tuottamilla dokumenteilla. Suunnitteluosaamista voidaan osoittaa myös eri tavoin esim. erilaisilla raporteilla tai suullisesti. Tutkinnon osoittamistapana voi olla myyntiin tai markkinointiin liittyvä kehittämisprojekti.

Tutkinnon suorittaja voi täydentää tutkintosuorituksiaan prosessiin liittyvillä, sen aikana itse tuottamillaan perustelluilla muilla dokumenteilla, joiden arviointi liitetään arviointiaineistoon.

2.7. Henkilöstöhallinto (103429)

Ammattitaitovaatimukset

Tutkinnon suorittaja osaa

- suunnitella henkilöstöhallintoa##
- toteuttaa henkilöstöhallintoa##
- arvioida henkilöstöhallintoa.

Arviointi

Tutkinnon suorittaja osaa suunnitella henkilöstöhallintoa.

Henkilöstön rekrytoiminen ja perehdyttäminen	
Tutkinnon suorittaja	
Hyväksytyt suorituksen kriteerit	<ul style="list-style-type: none"> • määrittelee yrityksen henkilöstötarpeet • suunnittelee rekrytointiprosessin, joka johtaa yrityksen tarpeisiin nähden soveltuvimpien henkilöiden palkkaamiseen • selvittää käyttökelpoiset rekrytointikanavat • selvittää yrityksen kannalta tarkoituksenmukaiset palkkaustavat • huolehtii, että yrityksellä on selkeä perehdyttämisopas tai -ohjeistus • huolehtii uuden henkilöstön perehdyttämisestä yrityksen perehdyttämisohjeistuksen mukaisesti.

Tutkinnon suorittaja osaa toteuttaa henkilöstöhallintoa.

Henkilöstöstä huolehtiminen	
Tutkinnon suorittaja	
Hyväksytyt suorituksen kriteerit	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa voimassaolevaa työlainsäädäntöä, alan työehtosopimuksia sekä omaa toimialaa koskevia säädöksiä, määräyksiä ja sopimuksia • toimii työnantajalle kuuluvien yleisten vastuiden ja velvollisuuksien edellyttämällä tavalla • toimii henkilöstökysymyksissä eettisesti hyvää johtamistapaa noudattaen • hoitaa työsuhteen päättymiseen liittyvät toimenpiteet työlainsäädännön mukaisesti • laatii henkilöstöä ja itseään koskevan työhyvinvointisuunnitelman • järjestää henkilöstölle vähintään lain edellyttämän työterveyshuollon.

Tutkinnon suorittaja osaa arvioida henkilöstöhallintoa.

Henkilöstöhallinnon kehittäminen	
Tutkinnon suorittaja	
Hyväksytyt suorituksen kriteerit	<ul style="list-style-type: none"> • kerää henkilöstöltä palautetta esim. kehityskeskusteluissa • kehittää yrityksensä perehdyttämistoimintoja kerätyn palautteen perusteella • kehittää suunnitelmallisesti omaa ja henkilöstönsä ammatillista osaamista kerätyn palautteen perusteella • seuraa toteuttamaansa henkilöstöhallinnon tehokkuutta.

Ammattitaidon osoittamistavat

Henkilöstöhallinto -tutkinnon osassa tutkinnon suorittaja osoittaa ammattitaitonsa henkilöstöhallinnon liittyvällä toiminnalla.

Osaaminen osoitetaan toiminnalla henkilöstöhallinnon tehtävissä sekä niihin liittyvillä, tutkinnon suorittajan itse tuottamilla dokumenteilla. Suunnitteluosaamista voidaan osoittaa myös eri tavoin esim. erilaisilla raporteilla tai suullisesti. Tutkinnon osoittamistapana voi olla henkilöstöhallintoon liittyvä kehittämisprojekti.

Tutkinnon suorittaja voi täydentää tutkintosuorituksiaan prosessiin liittyvillä, sen aikana itse tuottamillaan perustelluilla muilla dokumenteilla, joiden arviointi liitetään arviointiaineistoon.

2.8. Sähköinen liiketoiminta (103430)

Ammattitaitovaatimukset

Tutkinnon suorittaja osaa

- suunnitella sähköistä liiketoimintaa##
- toteuttaa sähköistä liiketoimintaa##
- arvioida sähköistä liiketoimintaa.

Arviointi

Tutkinnon suorittaja osaa suunnitella sähköistä liiketoimintaa.

Sähköisen liiketoiminnan toimintasuunnitelman laatiminen	
Tutkinnon suorittaja	
Hyväksytyt suorituksen kriteerit	<ul style="list-style-type: none"> • hankkii sähköisessä liiketoiminnassa tarvittavat yhteistyökumppanit • selvittää sähköiseen liiketoimintaan liittyvän lainsäädännön vaikutuksen omaan liiketoimintaan • selvittää oman toiminnan kannalta tarpeelliset sähköisen liiketoiminnan tilaus-, toimitus- ja reklamaatioprosessit • selvittää oman toiminnan kannalta tarpeelliset sähköisen liiketoiminnan raha- ja materiaalitoiminnot • selvittää omien sähköisten järjestelmien sopivuuden sähköiseen liiketoimintaan • selvittää yritykselle soveltuvimmat sähköisen viestinnän markkinointikanavat ja -keinot.

Tutkinnon suorittaja osaa toteuttaa sähköistä liiketoimintaa.

Suunnitelman mukaisen sähköisen liiketoiminnan toteuttaminen	
Tutkinnon suorittaja	
Hyväksytyt suorituksen kriteerit	<ul style="list-style-type: none"> • määrittelee sähköisen liiketoiminnan ydinprosessit yrityksen liikeidean mukaisesti • järjestää sähköisen asioinnin yrityksen liikeidean mukaisesti • laatii suunnitelman sähköisen liiketoiminnan markkinoinnista siten, että sähköinen liiketoiminta on luonteva osa yrityksen toimintaa • huomioi sähköisessä toimintaympäristössä oman toiminnan kannalta tietoturvaan liittyvät asiat • noudattaa sähköiseen liiketoimintaan liittyvää lainsäädäntöä, sopimuksia ja sitoumuksia.

Tutkinnon suorittaja osaa arvioida sähköistä liiketoimintaa.

Sähköisen liiketoiminnan kehittäminen	
Tutkinnon suorittaja	
Hyväksytyt suorituksen kriteerit	<ul style="list-style-type: none"> • seuraa sähköisen liiketoiminnan tehokkuutta ja kannattavuutta • seuraa sähköisen liiketoiminnan trendien ja kilpailutilanteen kehittymistä • tekee johtopäätökset sähköisen liiketoiminnan kehittämisestä seurantaraportteihin perustuen.

Ammattitaidon osoittamistavat

Sähköinen liiketoiminta -tutkinnon osassa tutkinnon suorittaja osoittaa ammattitaitonsa toimimalla ja kehittämällä yrityksen sähköistä liiketoimintaa.

Osaaminen osoitetaan toiminnalla sekä sähköiseen liiketoimintaan liittyvillä, tutkinnon suorittajan itse tuottamilla dokumenteilla. Suunnitteluosaamista voidaan osoittaa myös eri tavoin esim. erilaisilla raporteilla tai suullisesti. Tutkinnon osoittamistapana voi olla sähköiseen liiketoimintaan liittyvä kehittämisprojekti.

Tutkinnon suorittaja voi täydentää tutkintosuorituksiaan prosessiin liittyvillä, sen aikana itse tuottamillaan perustelluilla muilla dokumenteilla, joiden arviointi liitetään arviointiaineistoon.

2.9. Ulkomaankauppa (103431)

Ammattitaitovaatimukset

Tutkinnon suorittaja osaa

- suunnitella ulkomaankauppaa##
- toteuttaa ulkomaankauppaa##
- arvioida ulkomaankauppaa.

Arviointi

Tutkinnon suorittaja osaa suunnitella ulkomaankauppaa.

Ulkomaankaupan toimintaympäristön määrittelemine	
Tutkinnon suorittaja	
Hyväksytyt suorituksen kriteerit	<ul style="list-style-type: none"> • valitsee tavarantoimittajan tai kohdeasiakkaan kansainvälisessä toimintaympäristössä • selvittää yrityksen toimintaan sopivimmat ulkomaankaupan vaihtoehdot • selvittää yritykselle sopivimmat ulkomaankaupan rahoitusvaihtoehdot sekä tarvittavat vakuutukset ja vakuudet • selvittää tarvittavat huolintayritysten tai tullin tarjoamat palvelut • toteuttaa kansainvälisen osto- tai myyntimarkkinatutkimuksen.

Tutkinnon suorittaja osaa toteuttaa ulkomaankauppaa.

Kannattavan ulkomaankaupan toteuttaminen	
Tutkinnon suorittaja	
Hyväksytyt suorituksen kriteerit	<ul style="list-style-type: none"> • selvittää ja minimoi ulkomaankauppaan liittyvät riskit • selvittää viennin tai tuonnin kustannukset • noudattaa ulkomaankauppaan liittyvää lainsäädäntöä, sopimuksia, sitoumuksia ja kauppatapoja • valitsee toteuttamiskelpoiset vienti- tai tuontireitit ja kuljetusvälineet • tekee tarvittavat asiakirjat vientiin tai tuontiin liittyen.

Tutkinnon suorittaja osaa arvioida ulkomaankauppaa.

Ulkomaankaupan toimintojen kehittäminen	
Tutkinnon suorittaja	
Hyväksytyt suorituksen kriteerit	<ul style="list-style-type: none"> • seuraa toiminnan tehokkuutta ja kannattavuutta • tekee tarvittavat johtopäätökset seurannan pohjalta.

Ammattitaidon osoittamistavat

Ulkomaankauppa -tutkinnon osassa tutkinnon suorittaja osoittaa ammattitaitonsa toimimalla ja kehittämällä yrityksensä ulkomaankauppaa joko viennissä tai tuonnissa Euroopan unionin jäsenmaiden välisessä kaupassa (sisäkauppa) tai kolmansien maiden kanssa (ulkokauppa).

Osaaminen osoitetaan toiminnalla sekä ulkomaankauppaan liittyvillä, tutkinnon suorittajan itse tuottamilla dokumenteilla. Suunnitteluosaamista voidaan osoittaa myös eri tavoin esim. erilaisilla raporteilla tai suullisesti. Tutkinnon osoittamistapana voi olla ulkomaankauppaan liittyvä kehittämisprojekti. Tutkinnon suorittaja voi täydentää tutkintosuorituksiaan prosessiin liittyvillä, sen aikana itse tuottamillaan perustelluilla muilla dokumenteilla, joiden arviointi liitetään arviointiaineistoon.

2.10. Tuotannon hallinta (103432)

Ammattitaitovaatimukset

Tutkinnon suorittaja osaa

- suunnitella tuotanto- tai palveluprosessin##
- toteuttaa tuotantoa tai palvelua##
- arvioida tuotantoa tai palvelua.

Arviointi

Tutkinnon suorittaja osaa suunnitella tuotanto- tai palveluprosessin.

Tuotanto- tai palveluprosessin hankintojen hoitaminen	
Tutkinnon suorittaja	
Hyväksytyt suorituksen kriteerit	<ul style="list-style-type: none"> • päättää liikeidean mukaisesti, minkä osan tuotannosta tai palvelusta valmistaa itse ja minkä osan hankkii alihankkijoiden kautta • valitsee alihankkijat, tavarantoimittajat tai kumppanit yrityksen liikeidean mukaisesti • selvittää tuotantoon tai palveluun liittyvät riskit

Logististen ratkaisujen järjestäminen	
Tutkinnon suorittaja	
Hyväksytyt suorituksen kriteerit	<ul style="list-style-type: none"> • laskee materiaalivirtojen logististen järjestelyjen kustannuksia ja arvioi eri vaihtoehtojen taloudellisia vaikutuksia siinä laajuudessa kuin ne yrityksessä ovat tarpeen • esittää yrityksen toiminnan kannalta parhaat mahdolliset logistiset ratkaisut.

Tutkinnon suorittaja osaa toteuttaa tuotantoa tai palvelua.

Tuotannon tai palvelun järjestäminen	
Tutkinnon suorittaja	
Hyväksytyt suorituksen kriteerit	<ul style="list-style-type: none"> • seuraa, että palautukset, reklamaatiot ja hävikki ovat mahdollisimman pieniä ja että nämä näkyvät yrityksen sisäisistä raporteista • tekee tarvittavat sopimukset logistiikan hoitamisesta • optimoi varaston suuruuden • noudattaa tuotantoon tai palveluun liittyvää lainsäädäntöä, sopimuksia ja sitoumuksia • noudattaa tuotannossa tai palvelussa työturvallisuutta koskevia määräyksiä ja ohjeita.

Tutkinnon suorittaja osaa arvioida tuotantoa tai palvelua.

Tuotannon kehittäminen	
Tutkinnon suorittaja	
Hyväksytyt suorituksen kriteerit	<ul style="list-style-type: none"> • hyödyntää tuotantoon tai palveluun liittyviä raporteja ja tunnuslukuja seurannan välineenä • arvioi tuotanto- tai palveluprosessin kriittiset vaiheet yrityksen toiminnan kannalta • seuraa tuotanto- tai palveluprosessin tehokkuutta • varautuu yrityksen kannalta merkittävään kysynnän vaihteluun.

Ammattitaidon osoittamistavat

Tuotannon hallinta -tutkinnon osassa tutkinnon suorittaja osoittaa ammattitaitonsa järjestämällä yrityksensä tuotanto- tai palveluprosessin.

Osaaminen osoitetaan toiminnalla sekä tuotanto- tai palveluprosessiin liittyvillä, tutkinnon suorittajan itse tuottamilla dokumenteilla. Suunnitteluosaamista voidaan osoittaa myös eri tavoin esim. erilaisilla raporteilla tai suullisesti. Tutkinnon osoittamistapana voi olla tuotannon hallintaan liittyvä kehittämisprojekti.

Tutkinnon suorittaja voi täydentää tutkintosuorituksiaan prosessiin liittyvillä, sen aikana itse tuottamillaan perustelluilla muilla dokumenteilla, joiden arviointi liitetään arviointiaineistoon.

2.11. Franchisingyrittäminen (103433)

Ammattitaitovaatimukset

Tutkinnon suorittaja osaa

- arvioida franchisingyrittäjyyden edellytyksiä##
- käynnistää franchisingyrityksen ja toteuttaa yritystoimintaa##
- arvioida omaa franchisingyrittäjyyttä.

Arviointi

Tutkinnon suorittaja osaa arvioida franchisingyrittäjyyden edellytyksiä.

Franchisingkäsitteen ja -toimintamallin selvittäminen	
Tutkinnon suorittaja	
Hyväksytyt suorituksen kriteerit	<ul style="list-style-type: none"> • analysoi eri franchisingkonsepteja ja -ketjuja sekä niiden tarjoamia yrittäjyysmahdollisuuksia • selvittää franchisingantajan taustatiedot tutustuen ketjun ohjausorganisaatioon • analysoi oman soveltuvuuden franchising-yrittäjäksi ja -ketjun yrittäjäprofiiliin tutustumalla ketjussa jo toimiviin yrittäjiin • selvittää millaista taloudellista taustaa ja riskinottokykyä franchisingottajalta vaaditaan • tutustuu franchisingtoiminnan eettisiin sääntöihin
Valitun franchisingkonseptin selvittäminen	
Hyväksytyt suorituksen kriteerit	<ul style="list-style-type: none"> • selvittää franchising sopimuksen sisällön ja ehdot liitteineen • selvittää ketjun tarjoaman koulutuksen, tuen ja ohjauksen sisällön ja toteutustavan • selvittää ketjun seurantajärjestelmän ja toteutustavan • selvittää konseptiin kuuluvat immateriaalioikeudet ja niiden voimassaolon • selvittää myytävien tuotteiden ja palvelujen ostoehdot ja lähteet • arvioi myytävien tuotteiden ja palvelujen kilpailutekijät
Kannattavuuden arviointi	
Hyväksytyt suorituksen kriteerit	<ul style="list-style-type: none"> • selvittää franchisingmaksut ja muut franchisingyrittäjyyden taloudelliset ehdot • laatii selvityksiin perustuvan laskelman toiminnan kannattavuudesta • esittää mahdolliset investointitarpeet ja niiden vaatimat rahoitusvaihtoehdot.

Tutkinnon suorittaja osaa käynnistää franchisingyrityksen ja toteuttaa yritystoimintaa.

Franchising yrityksen perustaminen	
Tutkinnon suorittaja	
Hyväksytyt suorituksen kriteerit	<ul style="list-style-type: none"> • hoitaa yritysmuodon edellyttämät perustamistoimenpiteet • tekee liiketoiminnan käynnistämiseen liittyvät sopimukset asianmukaisesti • etenee loogisesti ja määräaikoja noudattaen yrityksen perustamisessa

Liiketoiminnan käynnistäminen	
Hyväksytyt suorituksen kriteerit	<ul style="list-style-type: none"> • käynnistää tuote- ja palvelutuotannon franchisingkonseptin mukaisesti • noudattaa omaan franchisingyrittäjyyteensä liittyviä sopimuksia ja sitoumuksia • hyödyntää franchisingpaketin ja ketjuyhteistyön esimerkiksi hankinnoissa • hoitaa tarvittaessa henkilöstökrytoinnit. • varmistaa, että mahdollinen henkilöstö toimii franchisingkonseptin mukaisesti

Markkinoinnin ja myynnin käynnistäminen	
Hyväksytyt suorituksen kriteerit	<ul style="list-style-type: none"> • toteuttaa paikallis- ja toimipaikkamarkkinointia liiketoimintasuunnitelman mukaisesti ja huomioiden ketjun markkinointikonseptin ja ketjun yhteismarkkinoinnin • hyödyntää ketjun brandia ja luo brandille positiivista tunnettuutta omalla alueella • käynnistää myyntitoimenpiteet liiketoimintasuunnitelman mukaisesti

Taloushallinnon toteuttaminen	
Hyväksytyt suorituksen kriteerit	<ul style="list-style-type: none"> • organisoii yrityksensä taloushallinnon taloudellisesti ja laadukkaasti • tekee perusteltuja rahoitusratkaisuja huomioiden riskit ja kustannukset • huolehtii yrityksensä maksuvalmiudesta

Viestiminen vuorovaikutustilanteissa	
Hyväksytyt suorituksen kriteerit	<ul style="list-style-type: none"> • käyttää ketjun järjestelmiä tehokkaasti • kommunikoi säännöllisesti ketjujohdon kanssa • tekee yhteistyötä ketjun toisten yrittäjien kanssa. • käyttää erilaisia kirjallisen ja suullisen viestinnän välineitä mukaan lukien tieto- ja viestintätekniikkaa

Omasta jaksamisesta huolehtiminen	
Hyväksytyt suorituksen kriteerit	<ul style="list-style-type: none"> • huolehtii kattavasti omasta sosiaaliturvastaan • priorisoi työtehtäviään siten, että selviytyy asettamistaan tavoitteista • seuraa omaa ajankäyttöään ja aikaansaannoksiaan ja tarvittaessa muuttaa toimintaansa.

Tutkinnon suorittaja osaa arvioida omaa franchisingyrittäjyyttä.

Konseptin mukaisen toiminnan kehittäminen	
Tutkinnon suorittaja	
Hyväksytyt suorituksen kriteerit	<ul style="list-style-type: none"> • seuraa oman yritystoiminnan tuottavuutta ja kannattavuutta tehden havaintojen perusteella toimintaa koskevia suunnitelmia • arvioi toimintansa konseptin mukaisuutta • osallistuu ketjun yrittäjäkoulutuksiin ja tapahtumiin hyödyntäen ketjuohjauksen tuen oman liiketoiminnan kehittämisessä • kehittää konseptia ja ketjuyhteistyötä antamalla rakentavaa palautetta ketjujohtolle.

Ammattitaidon osoittamistavat

Franchisingyrittäjyys -tutkinnon osan voi suorittaa franchisingottajat. Tutkintotilaisuudet kytkeytyvät yrityksen käynnistämiseen liittyviin suunnitelmiin, käynnistämistöimiin sekä toimintaan franchisingyrittäjänä.

Osaaminen osoitetaan toimimalla franchising(ottaja)yrittäjänä sekä tutkinnon suorittajan itse tuottamilla dokumenteilla. Suunnitteluosaamista voidaan osoittaa eri tavoin esim. erilaisilla raporteilla tai suullisesti. Tutkinnon osoittamistapana voi olla franchisingyrittäjyyteen liittyvä kehittämisprojekti. Jos tutkinnonsuorittajalla ei ole käynnistyvää franchisingyrittäjyyttä, hän osoittaa ammattitaitovaatimukset konkreettisina yrityksen käynnistämissuunnitelmina

Tutkinnon suorittaja voi täydentää tutkintosuorituksiaan prosessiin liittyvillä, sen aikana itse tuottamillaan perustelluilla muilla dokumenteilla, joiden arviointi liitetään arviointiaineistoon.

3. Näyttötutkinnot

3.1. Näyttötutkintojen järjestäminen

Opetushallituksen asettamat, työnantajien, työntekijöiden, opettajien ja tarvittaessa itsenäisten ammatinharjoittajien edustajista koostuvat tutkintotoimikunnat vastaavat näyttötutkintojen järjestämisestä ja valvonnasta sekä antavat tutkintotodistukset. Tutkintotoimikunnat tekevät sopimuksen näyttötutkintojen järjestämisestä koulutuksen järjestäjien ja tarvittaessa muiden yhteisöjen ja säätiöiden kanssa. Näyttötutkintoja ei saa järjestää ilman voimassa olevaa, tutkintotoimikunnankanssa solmittua järjestämissopimusta.

3.2. Näyttötutkinnon suorittaminen

Näyttötutkinto suoritetaan osoittamalla hyväksytysti tutkinnon perusteissa vaadittuosaaminen tutkintotilaisuuksissa käytännön työssä ja toiminnassa. Jokainen tutkinnon osa on arvioitava erikseen. Arvioinnin tekevät työnantajien, työntekijöiden ja opetusalan edustajat yhdessä. Aloilla, joilla itsenäinen ammatinharjoittaminen on tyypillistä, myös tämä taho otetaan huomioon arvioijien valinnassa. Yrittäjän ammattitutkinnossa arvioijina toimivat:

- kokenut yrittäjä##
- tutkinnon osan sisältöön keskeisesti kytkeytyvän sidosryhmän edustaja taitoinen kokenut yrittäjä##
- opetusalan edustaja.

Lopullisen päätöksen arvioinnista tekee tutkintotoimikunta. Tutkintotodistus voidaan antaa, kun kaikki tutkinnon suorittamiseksi määrätty tutkinnon osaton suoritettu hyväksytysti.

3.3. Näyttötutkinnon perusteet

Tutkinnon perusteissa määritellään tutkintoon kuuluvat osat ja mahdollisestiniistä muodostuvat osaamisalat, tutkinnon muodostuminen, kussakin tutkinnon osassa vaadittava ammattitaito, arvioinnin perusteet (arvioinnin kohteet ja kriteerit) ja ammattitaidon osoittamistavat.

Tutkinnon osa muodostaa ammatin osa-alueen, joka voidaan erottaa luonnollisesta työprosessista itsenäiseksi arvioitavaksi kokonaisuudeksi. Tutkinnon osissa määritellyissä ammattitaitovaatimuksissa keskitytään ammatin ydintoimintoihin, toimintaprosessien hallintaan ja kyseessä olevan alan ammattikäytäntöihin. Niihin sisältyvät myös työelämässä yleisesti tarvittavat taidot, esimerkiksi sosiaaliset valmiudet.

Arvioinnin kohteet ja kriteerit on johdettu ammattitaitovaatimuksista. Arvioinnin kohteilla ilmaistaan ne osaamisen alueet, joihin arvioinnissa kiinnitetään erityistä huomiota. Kohteiden määrittäminen helpottaa myös ammattitaidon arviointia asianomaisesta työtoiminnasta. Arvioinnin tulee kattaa kaikki tutkinnon perusteissa määritellyt arvioinnin kohteet. Arvioinnin kriteerit määrittelevät hyväksyttävän suorituksen laadullisen ja määrällisen tason.

Ammattitaidon osoittamistavat sisältävät tutkinnon suorittamiseen liittyviä tarkentavia ohjeita. Ammattitaito osoitetaan pääsääntöisesti todellisissa työtehtävissä ja toimissa. Ammattitaidon osoittamistavat voivat sisältää mm. ohjeita siitä, kuinka tutkintosuoritusta voidaan tarvittaessa täydentää, jotta kaikki ammattitaitovaatimukset tulevat kattavasti osoitetuiksi.

3.4. Henkilökohtaistaminen näyttötutkinnossa

Koulutuksen järjestäjä huolehtii näyttötutkintoon ja siihen valmistavaan koulutukseenhakeutumisen, tutkinnon suorittamisen sekä tarvittavan ammattitaidonhankkimisen henkilökohtaistamisesta. Henkilökohtaistamisessa tulee ottaa huomioon ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (952/2011) 11 §:nsäännökset opiskelijan oikeuksista ja velvollisuuksista.

Opetushallitus on antanut henkilökohtaistamista koskevan erillisen määräyksen(43/011/2006).

3.5. Ammattitaidon arviointi näyttötutkinnossa

Ammattitaidon arvioinnissa tulee perusteellisesti ja huolellisesti tarkastella sitä, miten tutkinnon suorittaja on osoittanut osaavansa sen, mitä tutkinnon perusteissa on osan ammattitaitovaatimuksissa edellytetään. Arvioinnissa käytetään tutkinnon perusteissa määriteltyjä arviointikriteerejä. Arvioinnissa tulee käyttää monipuolisesti erilaisia ja ensisijaisesti laadullisia arviointimenetelmiä. Vain yhden menetelmän käytöllä ei välttämättä saada luotettavaa tulosta. Arvioinnissa otetaan huomioon ala- ja tutkintokohtaiset erityispiirteet tutkinnonperusteiden mukaisesti. Mikäli tutkinnon suorittajalla on luotettavia selvityksiä aikaisemmin osoitetusta osaamisesta, arvioijat arvioivat niiden vastaavuuden näyttötutkinnon perusteiden ammattitaitovaatimukseen. Arvioijat ehdottavat dokumentintutkintotoimikunnalle tunnustettavaksi osaksi näyttötutkinnon suoritusta. Lopullisen päätöksen aiemmin osoitetun ja luotettavasti selvitetyn osaamisen tunnustamisesta tekee tutkintotoimikunta.

Ammattitaidon arviointi on prosessi, jossa arviointiaineiston keräämisellä ja arvioinnindokumentoinnilla on keskeinen merkitys. Yrittäjien sekä opettajien edustajat tekevät huolellisen ja monipuolisen arvioinnin. Jokaisen tutkinnon suorittajan tulee selvästi saada tietoonsa arvioinnin perusteet. Tutkinnon suorittajalle on annettava mahdollisuus suoritustensa itsearviointiin. Näyttötutkinnon järjestäjä laatii arvioinnin kohteena olevan tutkinnon osan suorittamisesta arviointipöytäkirjan, jonka arvioijat allekirjoittavat. Tutkinnon suorittajalle tämän jälkeen annettava palaute on osa hyvää arviointiprosessia. Lopullisen päätöksen arvioinnista tekee tutkintotoimikunta.

Arvioijat

Tutkinnon suorittajan ammattitaitoa arvioivilla henkilöillä tulee olla hyvä ammattitaitoko. näyttötutkinnon alalta. Tutkintotoimikunta ja näyttötutkinnon järjestäjäsopivat arvioijista näyttötutkintojen järjestämissopimuksessa.

Arvioinnin oikaisu

Tutkinnon suorittaja voi lainsäädännön mukaisen määräajan puitteissa pyytää arvioinnin oikaisua tutkintotoimikunnalta, jonka toimialaan ja -alueeseen kyseessä oleva tutkinto kuuluu. Kirjallinen oikaisupyynnö osoitetaan tutkintotoimikunnalle. Tutkintotoimikunta voi arvioijia kuultuaan velvoittaa toimittamaan uuden arvioinnin. Arviointia koskevasta oikaisuvaatimuksesta annettuun tutkintotoimikunnan päätökseen ei voi hakea muutosta valittamalla.

3.6. Todistukset

Tutkintotodistuksen ja todistuksen tutkinnon osan tai osien suorittamisesta antaa tutkintotoimikunta. Todistuksen valmistavaan koulutukseen osallistumisesta antaa koulutuksen järjestäjä. Opetushallitus on antanut määräyksen todistuksiin merkittävistä tiedoista.

Näyttötutkinnon osan tai osien suorittamisesta annetaan todistus silloin, kun näyttötutkintoon osallistuva sitä pyytää. Tutkintotodistuksen ja myös todistuksen tutkinnon osan tai osien suorittamisesta allekirjoittavat tutkintotoimikunnan edustaja ja näyttötutkinnon järjestäjän edustaja.

Opetushallituksen hyväksymään ammattikirjaan tehty merkintä näyttötutkinnon suorittamisesta on tutkintotodistukseen rinnastettava todistus näyttötutkinnon suorittamisesta. Näyttötutkinnon

järjestäjä hankkii ja allekirjoittaa ammattikirjan. Ammattikirja on näyttötutkinnon suorittajalle maksullinen.

3.7. Näyttötutkintoon valmistava koulutus

Näyttötutkintoihin osallistumiselle ei voida asettaa koulutukseen osallistumistakoskevia ennakkoehtoja. Pääsääntöisesti tutkinnot suoritetaan kuitenkin valmistavankoulutuksen yhteydessä. Koulutuksen järjestäjä päättää näyttötutkintoonvalmistavan koulutuksen sisällöstä ja järjestämisestä tutkinnon perusteiden mukaisesti. Koulutus ja tutkintotilaisuudet on jäsennettävä tutkinnon osien mukaisesti. Näyttötutkintoon valmistavaan koulutukseen osallistuvalla tulee osana koulutusta järjestää mahdollisuus osallistua tutkintotilaisuuksiin ja suorittaa näyttötutkinto.

Näyttötutkintoon valmistavassa koulutuksessa tulee ottaa huomioon ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 11, 13, 13 a ja 16 §:n säännökset.

4. Yrittäjän ammattitutkinnon muodostuminen

4.1. Yrittäjän ammattitutkinnossa osoitettava osaaminen

Yrittäjän ammattitutkinto on tarkoitettu henkilölle, joka on toiminut yrittäjänä tai suunnittelee aloittavansa yritystoiminnan. Tutkinto soveltuu myös sivutoimisille yrittäjille, maatalousyrittäjille ja franchisingyrittäjille. Tutkintoa voi hyödyntää omistajanvaihdostilanteissa.

Yrittäjän ammattitutkinnon suorittanut työskentelee itsenäisenä yrittäjänä tai hänellä on valmiudet yrittäjänä toimimiseen. Hän osaa hoitaa yrityksen perustamiseen liittyvät toimet. Hän tunnistaa yritystoimintaan liittyvät riskit, tunnistaa liiketoiminnallisia mahdollisuuksia sekä osaa myydä sekä markkinoida tuotteitaan ja palvelujaan. Yrittäjän ammattitutkinnon suorittanut osaa analysoida yrityksensä taloutta sekä järjestää yrityksensä toiminnot kannattavasti.

5. Liite: Tutkinnon kuvaus

Tutkintotodistuksen liite

Tutkinnon nimi

Yrittäjän ammattitutkinto

Yrkesexamen för företagare

Tutkinnon perusteiden voimaantulopäivä

1.3.2013

Tutkinnossa osoitettu ammatillinen osaaminen

Tutkinnon muodostuminen

Yrittäjän ammattitutkinnossa on kaksi osaamisalaa, jotka ovat yritystoiminnan suunnittelu ja käynnistäminen sekä yritystoiminnan kehittäminen. Yritystoiminnan suunnittelun ja käynnistämisen -osaamisalan pakolliset tutkinnon osat ovat yritystoiminnan suunnittelu ja yritystoiminnan käynnistäminen tai franchisingyrittäminen. Yritystoiminnan kehittämisen osaamisalan pakollinen tutkinnon osa on yritystoiminnan analysointi ja kehittäminen. Lisäksi valinnaisista tutkinnon osista yritystoiminnan suunnittelun ja käynnistämisen osaamisalalla valitaan yksi tutkinnon osa ja yritystoiminnan kehittämisen osaamisalalla valitaan kaksi tutkinnon osaa. Valinnaiset osat ovat tuotteistaminen, taloushallinto, myynti ja markkinointi, henkilöstöhallinto, sähköinen liiketoiminta, ulkomaankauppa, tuotannon hallinta, franchisingyrittäminen sekä tutkinnon osa toisesta perus-, ammatti- tai erikoisammattitutkinnosta.

Tutkinnon suorittanut

- osaa arvioida omia edellytyksiään toimia yrittäjänä
- osaa laatia ja päivittää yrityksen liiketoimintasuunnitelman
- osaa suunnitella tai hyödyntää yrityksen kannalta tärkeät verkostot
- osaa käynnistää liiketoiminnan
- osaa kehittää omia yrittäjävalmiuksiaan

Tutkinnon suorittaja, joka on valinnut

- tuotteistaminen-tutkinnon osan, osaa suunnitella tuotteen tai tuotteistaa palvelun ja kehittää sitä tarvittaessa
- taloushallinto-tutkinnon osan, osaa suunnitella, toteuttaa ja arvioida yrityksensä taloushallintoa
- myynti ja markkinointi -tutkinnon osan, osaa suunnitella, toteuttaa ja arvioida sekä kehittää myyntiä ja markkinointia.
- henkilöstöhallinto -tutkinnon osan, osaa suunnitella, toteuttaa ja arvioida sekä kehittää henkilöstöhallintoa
- sähköinen liiketoiminta -tutkinnon osan, osaa suunnitella, toteuttaa ja arvioida sekä kehittää sähköistä liiketoimintaansa
- ulkomaankauppa -tutkinnon osan, osaa suunnitella, toteuttaa ja arvioida sekä kehittää ulkomaankauppaa.
- tuotannon hallinta -tutkinnon osan, osaa suunnitella, toteuttaa ja arvioida sekä kehittää yrityksensä tuotantoa ja palvelua
- franchisingyrittäminen -tutkinnon osan, osaa arvioida franchisingyrittämisen edellytyksiä. Hän osaa käynnistää yrityksen ja arvioida toimintaansa yrittäjänä

Tehtäviä, joissa tutkinnon suorittaneet voivat työskennellä

Tutkinnon suorittaneet voivat työskennellä itsenäisenä yrittäjänä tai yrittäjämäisessä toiminnassa. Selventävä huomautus

Tutkintotodistuksen antajan nimi ja asema

Tutkintotodistuksen antaa Opetushallituksen asettama tutkintotoimikunta.

Tutkinnosta päättävän kansallisen/alueellisen viranomaisen nimi ja asema

Opetus- ja kulttuuriministeriö Opetushallitus, opetus- ja kulttuuriministeriön alainen keskusvirasto

Tutkinnon taso (kansallinen tai kansainvälinen)

ISCED 3

Arvosana-asteikko/hyväksymisvaatimukset

Hyväksytty/hylätty

Jatko-opintokelpoisuus

Tutkinto antaa jatko-opintokelpoisuuden saman alan ammattikorkeakouluopintoihin.

Kansainväliset sopimukset

-

Säädösperusta

Laki ammatillisesta aikuiskoulutuksesta 631/1998, asetus ammatillisesta aikuiskoulutuksesta 812/1998

Tutkintotodistuksen voi säädösten mukaan saada seuraavilla tavoilla

Tutkinto suoritetaan osoittamalla tutkintotilaisuuksissa Opetushallituksen päättämässä tutkinnon perusteissa vaadittu ammattitaito. Tarvittaessa järjestetään tutkintoon valmistavaa koulutusta. Koulutuksen järjestäjä huolehtii näyttötutkintoon ja siihen valmistavaan koulutukseen hakeutumisen, tutkinnon suorittamisen ja tarvittavan ammattitaidon hankkimisen henkilökohtaistamisesta.

Pohjakoulutusvaatimukset

Näyttötutkinnon suorittaminen on ammattitaidon hankkimistavasta riippumatonta. Tutkintoon osallistujalle ei ole asetettu muodollisia koulutusvaatimuksia.

Lisätietoja

Näyttötutkintojen järjestämisestä ja valvonnasta vastaavat tutkintotoimikunnat. Tutkintotoimikunnat edustavat työntekijöitä, opettajia ja tarvittaessa itsenäisiä ammatinharjoittajia.

Opetushallitus

PL 380

00531 Helsinki

recognition@oph.fi

Lisätietoa (mm. kuvaus Suomen ammatillisen koulutuksen ja tutkintojen järjestelmästä):www.oph.fi/recognition